

Ideer til brug af billeder, eksempler, personlige erfaringer og aktuelle hændelser i forkyndelsen

Af daglig leder af Kristent Pædagogisk Institut, Carsten Hjorth Pedersen, Hillerød

Billeder, eksempler, personlige erfaringer og aktuelle hændelser tjener lidt forskellige formål i en tale eller prædiken. Men fælles for dem er, at de er vigtige, for at tilhørerne kan skabe *identifikation* med det, der siges, så det sagte får nedslag i deres liv og hverdag. Det handler om, at vi har brug for at kunne *se*, hvad der bliver sagt! Eller som journalisterne siger: *Do´nt tell it. Show it!*

Den vigtigste begrundelse for at bruge billeder, eksempler, personlige erfaringer og aktuelle hændelser i forkyndelsen er imidlertid, at Bibelen *gør* det.

Guds ord er rigt på *billeder*. Israel er som en vingård. Gud er som en pottemager. Guds ord er som honning. Syv menigheder er som syv lysestager. Jesus er det levende vand og livets brød. Osv.

Bibelen rummer også rigtig mange *eksempler* på det, Gud siger og befaler. Ja, hele den bibelske historie-beretning er én lang eksemplificering af, hvem Gud, mennesket og verden er, og hvordan de står i forhold til hinanden.

Bibelen er ikke blot en bog med principielle synspunkter. Den rummer også mange *personlige erfaringer* fra livet med Gud, andre mennesker og skaberværket. Tænk på Salmernes bog, Jobs Bog eller Paulus´ beretninger om sin tjeneste og sit kristenliv.

Det bibelske stof relaterer desuden næsten altid til *aktuelle hændelser*. Ting sker ikke på tilfældige tidspunkter. Gud taler i relation til tid og sted. Da Israel havde trællet 420 år i Ægypten, kaldte Gud Moses til at være deres befrier. Jesus blev født, da Kvirinius var statholder i Syrien. Osv.

Billeder, eksempler, personlige erfaringer og aktuelle hændelser er vigtige elementer i god forkyndelse. Men de skal naturligvis være velvalgte. De skal synliggøre det, vi *ønsker* at synliggøre. Ellers er det lige så tåbeligt som at vise et foto af en stol, hvis man vil vise et bord.

Billeder

Et billede er en sammenligning. De kan med fordel bruges, når noget skal uddybes, forklares eller synliggøres. Hvis man kan linke nyt stof til noget, tilhørerne har billeder af i forvejen, forstår de det lettere. Når evangelisten Johannes fx siger, at Jesus er *Guds tolk*, hjælper det os til at forstå Jesu opgave.

Billeder har også den fordel, at de for de fleste mennesker er lettere at huske end generelle begreber. Det er lettere at huske "en rød Ferrari" end "et farvet køretøj". Det hænger sammen med, at billeder er velegnede til at fremkalde følelser og stemninger, som vi lettere husker end begreber. Hukommelse, følelser og billeder hænger sammen.

Når du forbereder din tale eller prædiken, er derfor vigtigt, at du finder velvalgte billeder ...

- ... som Bibelen selv lægger op til, fx: *Helligånden som talsmand*.
- ... fra naturen, fx: *Sommerfuglens forvandling kan bruges som billede på kødets opstandelse*.
- ... fra håndværkerens verden, fx: *Fundamentet under huset er vigtigt*.
- ... fra landmandens verden, fx: *Selv om al spirekraften ligger i sædekornet, skal bonden gøre sit arbejde omhyggeligt*.
- ... fra teknikkens verden, fx: *En bro kan bruges til at sige noget om, hvor vigtigt det er, at Jesus er både Gud og menneske*.

- ... fra det mellemmenneskelige liv, fx: *Far og mors kærlighed til deres børn.*
- ... fra dagligdagen, fx: *Et kaffefilter kan bruges som billede på, hvordan ordet fra Gud siver ud af os.*
- ... fra sportens verden, fx: *En håndboldkamp, hvor man kaster og griber bolden, kan bruges til at sige noget om, at vi skal gribe det evige livs ord, som Gud kaster til os, og at vi skal kaste Guds ord videre til andre.*

Billederne kan være udtrykt med ord; men de kan også medbringes i fysisk form, der vises frem, fx *Rembrandt billede af den fortabte søns hjemkomst.*

Man kan også gøre brug af modbilleder for at få en vigtig pointe frem. Man kan fortælle en historie om en mor, der var ligeglad med, at hendes barn blev væk, og derefter sige, at selv om noget så usandsynligt skulle ske, så er Gud aldrig ligeglad med os. Eller man kan fortælle om en solsort under vand og en fisk på land – for at få en pointe frem om betydningen af at være i det element, som Gud har skabt os til, nemlig sit rige.

Ingen billeder er fuldkomne. Derfor skal man søge at hindre misforståelse og understrege, at netop her holder billedet ikke. Man skal heller ikke presse et billede mere, end det kan holde til. Normalt er det bedst at bruge et billede til at illustrere én ting – helst den ene ting, man gerne vil have frem i sin prædiken eller tale.

Eksempler og konkretisering

I familie med billedet er eksemplet eller konkretiseringen. Forkyndelsen af Guds ord skal ikke holdes i generelle vendinger og teoretisk termer fjernt fra den hverdag, der er tilhørernes. Forkyndelsen skal derimod føres ind i tilhørernes verden, så selv "abstrakte" begreber som synd og nåde, har med det konkrete liv at gøre. Giv derfor eksempler på det, du taler om.

Synd er fx noget, der findes i vores liv og vores hverdag, og der kan gives talrige eksempler på det, hvilket Guds ord også gør. Nåden er også nær og konkret, for Jesus blev menneske, levede, led, døde og opstod i vores verden. Ja, hans nåde er netop nåde for de konkrete synder – og den konkrete arvesynd – jeg erfarer i menneskelivet.

Vi ved fra undersøgelsen i *Projekt God Forkyndelse*, at tilhørerne lægger meget stor vægt på, at forkyndelsen rummer eksempler og billeder. 84 % af de 1.785 tilhørere, som svarede, mener, at eksempler og billeder har nogen eller meget stor betydning for udbyttet af talen eller prædikenen.

Her er nogle eksempler på eksempler:

- At stjæle glæde eller ære fra andre mennesker er et eksempel på bryde det syvende bud: Du må ikke stjæle.
- At bære over med andre menneskers fejl og mangler er et eksempel på at elske sin næste som sig selv.
- Solen, den udsprungne bøgeskov eller den menneskelige hjerne er eksempler på Guds skaberkraft og –visdom.
- At Guds søn helt og fuldt blev menneske er et stærkt eksempel på, hvor højt Gud elsker os.
- Det kristne fællesskab er et eksempel på Helligåndens nærvær.
- Din computer, cykel eller bil er eksempler på, at Gud giver dig "det daglige brød", som vi beder om i den fjerde bøn i Fadervor.
- Nadveren er et stærkt eksempel på, at Gud giver os noget konkret at knytte vores tro til.
- Barsedåben er et eksempel på, at Gud tage imod os, inden vi har tænkt på ham.

Eksemplerne behøver ikke fylde så mange minutter i talen eller prædikenen. De er – sammen med billeder og personlige erfaringer – små vigtige markører, så tilhørerne fornemmer relevansen af det sagte. De gør, at tilhørerne oplever sig genkendt, så budskabet lettere når ind i deres liv.

Personlige erfaringer

En særlig type af eksempler eller konkretiseringer er de personlige erfaringer. Det er vigtigt at tilhørerne – i passende omfang – mærker forkynderens personlighed, lidenskab, humor, vrede, sorg og glæde. Det gør forkyndelsen hverdagsnær. De personlige erfaringer må dog aldrig få privat karakter, og der er forskel på forkyndere; for nogle falder det mere naturligt end for andre at bruge personlige erfaringer.

Men tilhørerne mener, at de personlige erfaringer har stor betydning. 83 % af tilhørerne i *Projekt God Forkyndelses* undersøgelsen siger, at de har nogen eller meget stor betydning.

De personlige erfaringer behøver ikke være scener fra dit eget liv eller en udstilling af dit eget kristenliv (det sidste er meget sjældent en god ide). Det kan være iagttagelser fra menneskelivet, bøger du har læst, film du har set, naturoplevelser eller mennesker du har mødt. Men du bringer noget i spil i din forkyndelse, som kommer fra det brogede menneskeliv, og som – igen – hjælper tilhørerne til identificere sig med det, du siger.

Hvis du bruger stof fra andre menneskers liv eller noget, de har sagt til dig, er det naturligvis helt afgørende, at du ikke i din tale eller prædikenen bryder tavshedspligten eller "hænger nogen ud". Er du i tvivl, så spørg personen om lov til at bruge det gjorte eller sagte.

Her er nogle eksempler på personlige erfaringer, som jeg i rette sammenhæng kunne finde på at bruge i en tale eller prædiken. (Men det betyder ikke, at det vil være passende for dig.):

- Forleden dag så jeg en spurvehøg tage en musvit i farten. Det minder mig om, hvordan Djævelen pludselig kan angribe os.
- Jeg byggede en sandvold sammen med min søn på stranden, men en stor bølge skyllede den bort med ét. Sådan vil Guds nåde skylle alle vores selvavede barrierer bort.
- Jeg læste en artikel om en palæstinensisk fårehyrde, der blev fanget af FN-soldater. Det blev for soldaten et levende billede på lignelsen om det tabte får.
- For nylig så jeg filmen "Ida", der er en stærk skildring af et menneskes valg mellem den religiøse pligt og "det ordinære liv" ...
- Jeg har talt med flere kristne mennesker, som siger, at Gud er blevet borte for dem ...
- Jeg synes ofte, at det er i det nære relationer – til konen, børnene og vennerne – at jeg kommer til kort ...
- En dag skulle jeg køre ind til København i tæt tåge. Jeg lagde mig bag ved en lastbil med kraftige baglygter. Det blev for mig et billede af at "følge Jesus igennem livets tåge".
- Som dreng kan jeg huske at mit hold spillede en fodvoldkamp, hvor vi overvurderede vores modstandere og en anden, hvor vi undervurderede dem. Begge dele kan være skæbnesvangert. På samme måde er det skæbnesvangert at overvurdere vores modstander Djævelen, og at undervurdere vores stærke Gud.

Disse eksempler kan virke underlige eller søgte, når de her nævnes i kort form. Og hvert af dem kan bruges eller misbruges. Det afgørende er, at du finder din måde og dit omfang i brugen af personlige erfaringer.

Aktuelle hændelser

En prædiken bør tage farve af den tid og det sted, den holdes. Mere eller mindre. Skønt tilhørerne ikke lægger lige så stor vægt på dette, som på billeder, eksempler og personlige erfaringer er det dog 51 % af tilhørerne i *Projekt God Forkyndelses* undersøgelse, der siger, at det har nogen eller meget stor betydning, at forkynderen inddrager lokale, nationale og internationale begivenheder.

Der kan være tale om en kortfattet henvisning til begivenheder, der er hændt den sidste uges tid. Det kan være henvisninger til tidspunktet på kirkeåret eller kalenderåret. Der kan nævnes forhold, som er specielle for den by eller den egn, hvor prædikenen eller talen finder sted. Eller der kan relateres til historiske begivenheder på dette sted, eller som hændte for x antal år siden.

Det er naturligvis optimalt, hvis prædikenen eller talens budskab kan sættes i relation til aktuelle eller historiske forhold i tiden og på stedet. Men selv når det ikke kan lade sig gøre, er det betydningsfuldt med disse henvisninger til tid og sted, så tilhørerne kan se sig selv, deres liv og deres tid ind i det sagte. Først og fremmest bliver det en markering af, at Guds ord taler til os midt i det liv, der her og nu er vores.

PS: Jeg har skrevet juniorandagtsbøgerne *Kast! Grib! Skyd! Scor!* og *Vind!* De rummer mange billeder, eksempler og personlige erfaringer, der også kan bruges over for voksne. Og du er velkommen til at stjæle!